

AZ ÖRÖK CARMEN

Februárban a Kecskemét Kultúrájáért Alapítvány „Kecskeméti büszkeségeink” című gálaestjén énekelt Vizin Viktória operaénekesnő, akit a hunyadi városiak is jól ismerhetnek, hiszen ebben a városrészben nőtt fel. Interjúnkban örömmel vallott erről a kötődéséről.

Kilencéves voltam, amikor a Wesselényi utcából ide költöztünk szüleimmel és négy nővéremmel a Lant utcába. A Hunyadi városban aztán olyannyira otthonra találtunk, hogy mára nemcsak a szüleim, de két nővérem is itt él a családjával. Egyikük, a Serleg utcán lakó Szűcsné Kovács Zita, a városrészi önkormányzatnak is tagja.

A gálaest másnapján Belgiumba repült. Korábban hosszabb ideig a Milánói Scalában énekelt. Visszatérő vendégművésze a Bécsi Staatsopernek, Volksopernek, de jól ismerik Covent Gardenben, a londoni Királyi Operaházban is. 2000-től folyamatosan Chicagóban él. Rendszeresen fellép New Yorkban: a Carnegie Hallban, s a Metropolitanben. Újabban hosszabb szerződések kötik Ázsiához is. Kínában televíziós műsorokkal ünnepelt díva. Hol van leginkább otthon?

Egy évben általában kétszer: karácsonytájt és a nyári szünetekben jövünk haza a gyermekeimmel Kecskemétre. Ez mostanában több, mivel egyre gyakrabban kapok felkérést a szülővárosomból. Ezeket az alkalmi fellépéseket nagyon nehéz összeegyeztetni a szerződött szerepeimmel, melyek a világ legkülönbözőbb operaházaiból érkeznek. A munkám jellegéből adódóan a családi életünk sem mindennapi. Tavaly karácsonykor például én Ázsiában énekeltem, férjem Amerikában maradt, a gyerekek pedig Kecskeméten töltötték az ünnepeket a nagyszülői háznál. Négyen háromfele voltunk. Ha megkérdezik, hol is vagyok leginkább otthon, azt válaszolom, hogy két otthonom van. Kecskemét és Chicago, ahová a gyermekeim is születtek.

2008-ban a Plácido Domingo vezette Los Angeles-i Operaházban nagy sikert aratott Bizet operájának Carmen-címszerepével. A nevéhez később is annyiszor kötődött ez a szerep, hogy egy ízben önmagát is "Örök Carmenként" jellemezte. Mit gondol, mi adja Carmen-alakítása hitelességét?

74 Carmen-előadás volt már mögöttem, amikor Olga Borogyina betegsége miatt a Metropolitanben is felkértek Carmen szerepére, s az orosz sztár által szerződött további hat előadáson is én voltam a címszereplő. Jelenleg a világ különböző operaházainak felkérésére a 89. Carmennél tartok. Annak ellenére, hogy nem vagyok spanyol, és nem vagyok cigánylány, sőt a személyiségeimtől is távol áll ez a nőtípus, Carmen alakja mégis rettenetesen érdekelt. Valahol a szíve mélyén minden nőben van egy Carmen. Én sok időt töltöttem nemcsak a darab, hanem annak a kultúrának a tanulmányozásával is, amit Carmen alakjával közvetítenem kell a ma közönségnek.

2008-ban a Duna TV „Magyar csillagok” c. műsorában szerepelt meghívottként, s azt nyilatkozta, hogy akárhányszor el tudná énekelni Carmen szerepét. Ma is így érzi?

Ez valóban olyan sokrétű feladat, amelybe minden alkalommal lehet új érzést, színt, gondolatot belevinni. Másképp énekeltem a húszas éveimben, másképp harmincévesen, és másképp énekelem ma. Mégis eldöntöttem, hogy a századik lesz az utolsó Carmenem. Utána mindenképpen váltok. Miközben maradéktalanul élvezem a Carmen-nyújtotta szerep csodálatos gazdagságát, egyre jobban érzem annak nyilvánvaló kényszerét is, hogy ha „ő a Carmen, akkor őt hívjuk”. Számos más, ehhez hasonló kvalitású, igen nagy operaénekesi kihívást jelentő zenemű van, amelyben úgyszintén szeretném kipróbálni magam.

Első látásra igen erős személyiség? Minden rendezői felfogást elfogad?

Nyáron Antwerpenbe megyek vissza újra Carmen énekelni. Ahogyan hallom a híreket, itt teljesen modern rendezés vár rám, amitől kicsit tartok is – nem a modernsége, hanem Carmen karakterének eddig szokatlan felfogása miatt. A címszereplő alakja valóban nem ítéhető meg könnyen és egyértelműen. Carmen ízig-vérig otthon van a maga cigány kultúrájában, éppen ezért még műveletlennek sem mondható. Saját kultúrája törvényei szerint él. Tettei, érzései egy megköthetetlen szabad lélekre vallanak. Nőiessége elemi erővel tör a felszínre, aminek színpadi kiemelése garantáltan hozzájárult a mű korábbi sikereihez. Az antwerpeni rendezés Carmen elementáris nőiségének hangsúlyozása helyett a mű mélyebb dimenzióiba kíván behatolni, s amennyit kockáztat ezzel, annyit nyerhet is. Mivel szeretem a kihívásokat, már most életem legjobb Carmen alakításának lehetőségét látom benne. Épp kerek évfordulóhoz is érkeztem: a június 10-i épp a 90. Carmen-előadásom.

Van-e saját színpadi szabálya, amitől soha nem tér el?

Általánosságban igen. Csak akkor lépek színpadra, ha a rám osztott karakteren keresztül meg tudom élni, és ezzel a közönség számára hitelesen tudom nyújtani az adott darab katartikus élményét.

Mi jön Carmen után?

Wagner. Ez régi álmom.

Milyen a kapcsolata a Kecskeméti Szimfonikusokkal?

Gerhát Lászlót nagyon régóta ismerem. Ő akkor volt végzős a zongoratanáromnál, amikor én „kis elsős” voltam, így nekem zongoristaként ő volt az etalon. Évekkel később találkoztunk újra. Az első kecskeméti vendégszereplésemnél ő kísért zongorán, s nagyon örültem az ily módon felelevenített kapcsolatnak, mely ma is tart. Igen nagyra értékelem a szakmai munkáját. Pályám során a világ különböző országaiban számtalan zenekar kísért. Ennek „milyenségét” az énekes számára elsősorban a karmester határozza meg. Mivel mi nem hangszerek, hanem emberek vagyunk, mindennap más-más lelkülettel állunk színpadra. Sokat jelent, ha a bennünket kísérő zenekar vezetője ezt figyelni és respektálja. Például: míg a próbán az adott ritmusban kijön a levegővételem, az előadáson előfordulhat, hogy a megnőtt adrenalin miatt hamarabb elfogy. Ezt tudni kell követni a zenekarnak is. Van, hogy az utazástól fáradtan az előadást megelőző próbán még lassabb tempót adok meg, de a másnapi fellépésen kipihenten már gyorsabban diktálnék. Ezt a karmesternek egy szemvillanásból értenie kell. Gerhát László ilyen karmester.

A világhálón elhelyezett előadásrészletein is látni, hogy minden színpadi alakítása nagyon komoly és tudatos színészi megformáltságról tanúskodik. Mondhatni, operaénekestől szokatlan gazdagságban él színészi eszköztárral.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Szegedi Konzervatóriumában kezdtem a tanulmányaimat Berdál Valéria tanítványaként. Közel húszéves koromig színésznő szerettem volna lenni, ezért szinte napi gyakorisággal jártam fel Pestre nemcsak énekórákra, hanem három színiiskolába is párhuzamosan. Medgyesi Marika volt a „Szép beszéd és helyzetgyakorlat” tanárom, aki a jövő operettprimadonnáját látta bennem. Ehhez azért már akkor elkezdett „sötétedni” a hangom, és nem is éreztem annyira közel magamhoz az operett világát. A konzervatórium után próza-szakra készültem a színművészetire. Marika erre csak annyit mondott: Amit a Jóisten megadott, azt nem szabad eldobni. Sok jó színésznő van, de ilyen hangadottságokkal kevesen rendelkeznek. Ha mindenáron színésznő szeretnék lenni, akkor legyek az, de az operaház színpadán. –1996-ban Kolozsváron kezdtem a pályát, s ez a

másfél évtized kellett ahhoz, hogy ma már észrevegyem: az énekhangom minősége mennyire befolyásolja a színészi teljesítményemet. Ezt senki nem mondta, senki nem veszi észre. Csak én érzem belülről. Miközben a színészi játékkal szórakoztatom a közönséget, soha nem engedhetem el igazán magam. Folyton koncentrálnom kell: most egy magas hang jön, most pedig vigyázzak, mert tartalékolnom kell erőt az ötperces nagyáriára...

1996-ban Kolozsváron megnyerte a Nicolae Bretan Nemzetközi Énekversenyt, s még ugyanabban az évben Rosinaként debütált. Később ugyanitt az énekművészet legmagasabb fokozatát, a vokális zenetudományi doktori címet kapta meg. 1997-ben a budapesti Falstaff Versenyen a „Legjobb magyar versenyző” díjazottja, majd a szicíliai Cenerentola verseny különdíjasa lett. 2000-ben a Belvedere verseny második helyezettje volt. A 2008/9-es évadban Los Angelesben, valamint a New York-i Metropolitanban és Taiwanon énekelt, többek között a Carmen címszerepét, illetve Verdi Rigolettójában Maddalena szerepét. A 2009/10-es évadban Phoenixben, a bécsi Volksoperben és Palm Beach-en Carmen. Szintén a Volksoperben Prokofjev A három narancs szerelmesének premierjén Clarissa hercegnő. Chicagóban Delilát éneklte Saint-Saëns Sámson és Delila című operájában. A Magyar Állami Operaházban a Cosi fan tutte Dorabellájaként debütált, majd az Erkel színházban Carmenként lépett fel. Szinte létezhetetlen felsorolni szakmai sikereit és legfőbb szerepeit. Melyik volt közülük a legkedvesebb?

Bartók A kékszakállú herceg vára című operája, amelyben két különböző Juditot formáltam meg. Az egyik inkább áldozatként jelent meg a színpadon, a másikban agresszív, követelő, öntudatos nőt kellett játszanom.

„Különösen szerencsés választásnak bizonyult Vizin Viktória. Mindkétszer remek Juditot alakított, fellépése nagy nyereség volt a produkció számára” – írta Önről az előadás kritikájában Kertész Iván. Ilyen színészi adottságokkal nem bánja, hogy nem színésznő lett?

Nem. A mi anyanyelvünk olyan sajátos, hogy prózai színészként soha nem szerezhettem volna szakmai sikereket a határon túl, csakis magyar nyelvterületen. Márpedig én ennél sokkal szabadabb lélek vagyok – hogy visszautaljak ezzel is Carmenre. Nem vagyok nyughatatlan, de ha érzem, hogy kezdődik az állóvíz, valamit ki kell találnom, és azonnal indulok tovább.

Önnél a személyiségéből is fakad az, hogy a nagyvilágot járja, de általánosságban is elmondható, hogy a fiatal, tehetséges és ambíciózus komolyzenészek nagy része tanulmányai befejezése után külföldön keresi a boldogulást.

Anélkül, hogy politikai vagy gazdasági kérdéseket kezdenénk taglalni, elmondható, hogy nem jó világ van most a komolyzenére. A hatalmas zenekart, nagykórust, sokszereplős, gazdag színpadi látványosságot kívánó opera színpadra állítása pedig nagyságrendekkel a legköltségesebb feladat.

Az 1956-os forradalom 50. évfordulójára rendezett emlékműsorban New Yorkban és környékén élő magyarok előtt lépett fel. A Carnegie Hall óriási hangversenytermében Berkes Jánossal Erkel- és Kodály-áriákat énekelt. A Székelyfonó jól ismert dallamait 2500 ember szünni nem akaró tapssal állva köszönte meg. 2011 őszén a Kecskeméti Nagytemplomban a Kecskeméti Szimfonikus Zenekarral lépett fel Liszt Ferenc születésének 200. évfordulója alkalmából, szintén emlékezetes estet hagyva maga után. Érez-e elhivatottságot arra, hogy a magyar népzene, illetve klasszikussá vált magyar zeneszerzőink műveit népszerűsítse, közvetítse a világban?

Erre leginkább a saját koncertjeimen van, illetve lenne lehetőség, de a szerződéses elfoglaltságaim olyannyira lekötnek, hogy csak nagyon ritkán koncertezem. Az, hogy a szülővárosomba időről időre visszajárok egy-egy gálaműsorra vagy jótékonyági koncertre, mint például most márciusban a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Kecskeméti Csoportja meghívásából tettem, valójában igen kivételes, ritka alkalom. Szívesen folytatnék elméleti kutatásokat is a magyar kortárs zene irányába, akár abban a vonatkozásban is, hogyan lehelhető fel benne a magyar népzene hagyománya vagy neves zeneszerzőink öröksége. Erre viszont csak akkor gondolhatok, ha már nem, vagy lényegesen kevesebbet lépek színpadra.

Ma már szinte magától értetődő, hogy egy pályáivét befutva a neves és kevésbé neves előadók CD-t adnak ki. Ön hogy van ezzel?

Nincs ellene kifogásom, mert az előadó személye mellett népszerűsíti magát a műfajt, a muzsikát is, de a magam vonatkozásában eddig még nem éreztem szükségét. Ennek egyik oka, hogy CD-t megjelentetni mára szinte csak pénzkérdés. Aki meg tud fizetni egy zenekart és a felvétel, kiadás technikai költségeit, máris piacra dobhatja a saját CD-jét. Így ez nem jelent szakmai rangot vagy kiválasztottságot. Nyomósabb indokom, hogy soha nem magamat akartam reflektorfénybe állítani, hanem a művészetet, a zenét szolgálom, s erre CD nélkül is bőséggel adódik lehetőségem.

Hogy lehet eleget tenni egy személyben népszerű operaénekesként és családayaként?

Nehezen. Szerencsére a férjem nem művész. Teljesen civil foglalkozása van. Azért élünk Chicagóban, mert ő Amerikában született mexikói, akit ideköt a munkája. Annyiban művész csak, hogy nagyon szépen rajzol. Számítógépes grafikus tervezéssel foglalkozik. Mivel én olykor heteket, néha hónapokat is távol töltök a családtól a soron következő európai vagy ázsiai szereplésem miatt, a nagyszülők segítségével ő biztosítja a megfelelő háttérrel két gyermekünk neveléséhez. Dani, a kisfiunk hétéves. A kislányunk tízéves, és Carmennek hívják...

(Kada Erika interjúja)

KRITIKA:

„Noha a mű címe *Herkules*, ő csak a cím-, de nem a főszereplő. Ez utóbbi felesége: Déianeira, ezen az előadáson **Vizin Viktória**. A kecskeméti születésű művész olyan szinten vált világhírű, külföldön elismert énekesné, hogy itthon már csak néha-néha hallható. Így gyakorlatilag ismeretlen a neve nálunk, noha beszélni csak szuperlatívuszokban lehet róla... Vizin Viktória világklasszis. Talán soha ilyen hatalmas terjedelmű mezzo-szoprán hangot nem hallottam, ami teljesen kiegyenlített a drámai mélységben csakúgy, mint a fényes magasságokban... Hihetetlen színpadi rutinja átragyog még e szűkösebbre szabott koncert-előadáson is, szuggesztivitása, expresszivitása megtölti azokat a hosszú kórusrészeket is, amikor őt a színpadon hagyja a rendező, és néma gesztusokkal kell kitöltenie az űrt. Déianeira érzelmeinek útja nagyon hosszú, ezer árnyalatot bejáró, de Vizin Viktória könnyedén uralja valamennyit... Vizin hegyeket-völgyeket jár be. A szerep súlyos kihívás mind annak mennyiségét, mind nehézségét tekintve, de az énekesnő könnyedén lép át ezeken. Káprázatos hang, fölényes énektudás, nagyszerű színpadi jelenlét: minden együtt van. Itthon vele új csillag született, és remélhetőleg olyan fényesen ragyog majd egyszer nálunk is, mint New Yorkban, Londonban vagy Milánóban.”

(Részlet a 2012. március 12-én Művészetek Palotájában előadott *Herkules* című Händel-opera bemutatójának www.kultura.hu oldalon megjelent kritikájából)

